

1.

יש לברך על ההמלצה להטיל מס על רווחי הון בישראל.

מסים מיועדים למימון פעולות הממשלה. בנוסף לכך, המיסוי תורם לצמצום אי השוויון בחברה, במיוחד אם הוא מוטל באורח פרוגרסיבי, דהיינו, אם בעלי הכנסות גבוהות משלמים באופן יחסי יותר מבעלי הכנסות נמוכות. זה הרקע לברכה.

יש לקוות כי זהו צעד ראשון לקראת מערכת מס החובקת את כל מקורות ההכנסה בישראל -- הרכוש, הירושות וההון. הגם שאין נתונים על היקף ההון בישראל, אין ספק כי בדור האחרון גדל היקף ההון הפרטי במידה חסרת תקדים, בין השאר עקב ההפרטה של פעולות ממשלתיות, הגידול בפעילות הבורסה, הגידול בשכר ובתוספי שכר, והפעילות של משקיעים ישראלים מעבר לים. הגידול בהון הפרטי חרף מאוד את אי השוויון בחברה. המיסוי של מקורות הכנסה אלה יכול לסייע בידי הממשלה לבצע פעולות שייטיבו עם כל הישראלים, וכן להקטין במידת-מה את אי השוויון, ועל כן יש לברך על הצעד הראשון.

עם זאת, מתברר כי צעד ראשון זה הוא צנוע ביותר. שלא כמו ועדת בן בסט, שהמליצה על מיסוי של רווחי הון בגובה של 25%, ועדת רבינוביץ' ממליצה על שיעור של 15% בלבד. זהו שיעור נמוך מן הנדרש כדי להפוך את מיסוי ההון למקור משמעותי של משאבים למימון פעולות המדינה. נראה כי המלצה זו משקפת יעד מרכזי אחד של הוועדה: להטיל מס על רווחי הון, אך לעשות זאת במידה נמוכה שלא תעורר התנגדות משמעותית מצד בעלי ההון בישראל.

2.

במקביל למיסוי נמוך של רווחי הון, ממליצה ועדת רבינוביץ' להוריד את שיעורי המס השולי לבעלי הכנסות שמעל לשיעור של בערך 150% מהשכר הממוצע (7,000 ש"ח לחודש, לערך). המלצה זו משקפת את היעד המרכזי השני של הוועדה: למנוע את "בריחת השכבה המקצועית והניהולית של המשק לחו"ל" (יאיר רבינוביץ', הארץ, 13.6.2002).

בעוד שהמס המומלץ על רווחי הון הוא בשיעור נמוך, ההורדה של המס על השכר היא בשיעור גבוה. יוצא, כי עיקרה של הרפורמה המוצעת הוא לא מיסוי ההון אלא דווקא הורדת המס על העבודה. ההפרש בין השיעורים גורם לכך שההכנסות הצפויות ממיסוי רווחי הון לא יפצו על ההפסד הצפוי מהורדת המיסוי על השכר. זאת, בהנחה שהאוצר יצליח לעמוד בתחזיות הגבייה ממיסוי ההון -- דבר שרבים וטובים מטילים בו ספק. כיוון שכך, אוצר המדינה יצטרך ליטול כספים מתקציב המדינה כדי לממן את ההפסד מהורדת המס על העבודה. סילבן שלום, שר האוצר, אמר על כך כי "הצמיחה במשק עד 2008 תשועבד לרפורמה במס" (שם: שם).

על רקע זה ראוי לשאול האם בעת הזאת יש הצדקה לרפורמה במתכונת המוצעת. המשבר הכלכלי המתמשך גורם לירידה בהכנסות ממסים ולקיצוצים תקציביים הרודפים זה את זה. שירותים ציבוריים רבים שרויים במצוקה וצפויים לירידה ברמת התפקוד שלהם. במבט קדימה אל תקופה של רגיעה מדינית-ביטחונית ושל חידוש הצמיחה הכלכלית, ברור הוא שיהיה צורך במשאבים רבים כדי לשקם את רמת התפקוד של שירותים אלה, לא כל שכן כדי לשדרג אותם. הרפורמה המוצעת מונעת מראש גיוס משאבים שכאלה: כאמור, שר האוצר צופה כי רווחי הצמיחה בתקופה של 6 השנים הבאות לא יספיקו אלא למימון הורדת המס על העבודה. יתרה מזאת, אם תתקבלנה המלצות ועדת רבינוביץ' יקשה הדבר על כל ממשלה בעתיד הנראה לעין להעלות את המסים על מנת לשקם את תשתיות השירותים הציבוריים. המסקנה המתבקשת היא שיש לשנות את המלצות ועדת רבינוביץ' ולהגדיל את שיעור המס על רווחי הון, משיעור של 15% לשיעור של 25%, ובמקביל, להקטין את שיעור הורדת המס על העבודה.

כאמור, הורדת שיעורי המס השולי תיטיב בעיקר עם בעלי שכר הגבוה מסכום של 10,000 ש"ח, ובעיקר עם בעלי שכר של 20,000 ש"ח ומעלה. כידוע, 75% מן השכירים בישראל משתכרים ברמה של השכר הממוצע (7,000 ש"ח, לערך) ומטה. ציבור זה לא ירוויח דבר מן הרפורמה המוצעת. למעשה, הוא אף יפסיד, שכן לאור שחיקת המימון הממשלתי של השירותים הציבוריים, הוא יידרש לשלם עוד ועוד עבור שירותים דוגמת חינוך או בריאות.

אלה המשתכרים בין 3,300 ש"ח לסכום של 10,000 ש"ח יזכו לתוספת זעירה לשכרם נטו; מצד שני, אלה מתוכם שמצליחים לחסוך בתכניות חסכון ישלמו מעתה מס, כך שבסופו של דבר תישאר בידם תוספת קטנה ביותר, אם בכלל. אלה שמשתכרים פחות מסכום של 3,300 ש"ח לא יקבלו דבר, כמובן, שכן הם מתחת לסף המס; יחד עם זאת, הם נדרשים כבר היום לשלם יותר מע"מ. יתרה מזאת, השירותים הציבוריים שעליהם הם נשענים נשחקים, וקשה כיום לראות שדרוג שלהם בעתיד.

הנהנים מן הרפורמה המוצעת הם בעלי ההכנסות הגבוהות; יתרה מזאת, הממשלה כבר התחייבה לשעבד לטובתם גם את פירות הצמיחה בעתיד.

מרכז אדוה, ת.ד. 36529, תל-אביב 61364, טל. 03-5608871, פקס. 03-5602205

Fax. 03-5602205, Adva Center, POB 36529, Tel Aviv 61364, Tel. 03-5608871

e-mail: advainfo@netvision.net.il